

**EN KÖTÜ BİÇİMLERDEKİ ÇOCUK İŞÇİLİĞİNİN
YASAKLANMASINA VE ORTADAN KALDIRILMASI
İÇİN ACİL EYLEME İLİŞKİN SÖZLEŞME**

**(EN KÖTÜ BİÇİMLERDEKİ ÇOCUK İŞÇİLİĞİ
SÖZLEŞMESİ, 1999)
(Sözleşme No.182)**

(Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Konferansı tarafından 17/06/1999 tarihinde kabul edilmiş ve 19/11/2000 tarihinde yürürlüğe girmiştir)¹

¹ “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanmasına ve Ortadan Kaldırılması İçin Acil Eyleme İlişkin Sözleşme” (“En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi”) (“*Convention concerning the Prohibition and Immediate Action for the Elimination of the Worst Forms of Child Labour–Convention No.182*”), Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Konferansı tarafından elli sekizinci oturumda 17/06/1999 tarihinde kabul edilmiş ve 19/11/2000 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Türkiye bu Sözleşmeyi onaylamak üzere, 25/01/2001 tarih ve 4623 sayılı “Kötü Şartlardaki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Önlemler Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun”u çıkartmıştır, (RG, 03/02/2001, s.24307). Ardından, Bakanlar Kurulunun 18/05/2001 tarih ve 2001/2528 sayılı kararıyla, bu Sözleşmenin uygulanmasına karar verilmiştir, (RG, 27/06/2001, s.24445). Bakanlar Kurulunun anılan kararına ekli olarak Sözleşmenin Türkçe resmi çevirisi ile İngilizce orijinal metni yayınlanmıştır. Türkçe resmi çeviride bu Sözleşmenin başlığı “Kötü Şartlardaki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Önlemler Sözleşmesi” şeklinde çevrilmiştir. Bu çeviri, orijinal metindeki başlığı tam olarak karşılamamaktadır. Türkiye bu Sözleşmenin onay belgesini 02/08/2001 tarihinde depo etmiştir. Sözleşme Türkiye bakımından 02/08/2002 tarihinden itibaren yürürlük kazanmıştır.

“En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi”nin daha önce tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisi ve İngilizce metni için bkz., Mehmet Semih Gemalmaz, **İnsan Hakları Belgeleri/Human Rights Instruments/Cilt V**, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2004, sf.289-300 (Türkçe) ve sf.615-621 (İngilizce). Bu Sözleşme hakkında bilgi için bkz., Mehmet Semih Gemalmaz, **Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş**, Legal Yay, İstanbul, Ekim 2007 (Genişletilmiş 6. baskı), sf.856-858.

Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Konferansı,

Uluslararası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu tarafından Cenevre’de toplanmak üzere çağrılı bulunduğu 1 Haziran 1999 tarihindeki seksen-yedinci oturumunda bir araya gelerek, ve

Çocuk işçiliği konusunda temel belgeler olma vasfını sürdüren 1973 tarihli İstihdama Kabulde Asgari Yaşa İlişkin Sözleşmeyi² ve Tavsiye Kararını tamamlamak üzere, uluslararası işbirliği ve yardımlaşma da dahil, ulusal ve uluslararası eylemler bakımından esas öncelikli bir husus olarak, en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin³ yasaklanması ve ortadan kaldırılması için yeni belgelere ihtiyaç bulunduğunu göz önünde tutarak, ve

En kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin etkin şekilde ortadan kaldırılmasının,⁴ ücretsiz temel eğitimin önemi ve bu durumdaki

² “**En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi**” Başlangıç bölümünün ikinci paragrafında göndermesi yapılan “**İstihdama Kabulde Asgari Yaşa İlişkin Sözleşme**” (“*Convention concerning Minimum Age for Admission to Employment – Convention No.138*”), Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Konferansı tarafından 26/06/1973 tarihinde kabul edilmiş ve 19/06/1976 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 138 sayılı Sözleşmenin tarafımızdan yapılan türkçe çevirisine bu derlemede yer verilmiştir.

³ “**En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi**” Başlangıç bölümünün ikinci paragrafında geçen “en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliği” (“*worst forms of child labour*”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride burada “kötü şartlardaki çocuk işçiliği” olarak çevrilmiştir. Aynı kalıp, Sözleşmenin Başlığında, Başlangıç bölümünün diğer paragraflarında ve çeşitli maddelerinde de geçmektedir. Türkçe resmi metinde bu ibarenin çevirisinde iki sorun göze çarpmaktadır. Birincisi, “*worst forms*” ibaresindeki “*worst*” sözcüğü, orijinalindeki vurguyu yeterince yansıtmayan “kötü” sözcüğü ile karşılanmıştır. İkincisi, bu kalıp, yer aldığı başlıkta ve çeşitli yerlerde “kötü şartlardaki” ve bazı başka hükümlerde ise “kötü şekillerdeki” şeklinde çevrilmiştir; yani aynı kalıbın çevirisinde terminolojik bir birlik de bulunmamaktadır.

⁴ “**En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi**” Başlangıç bölümünün üçüncü paragrafında geçen “En kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin etkin şekilde ortadan kaldırılmasının” (“*the effective elimination of the worst forms of child labour*”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “Kötü şekillerdeki çocuk işçiliğinin” şeklinde çevrilmiştir. Dolayısıyla, orijinal metindeki “etkin şekilde ortadan kaldırılması” ibaresi bütünüyle atlanmıştır.

çocukların bu tür bütün işlerden uzak tutulmaları ihtiyacı/(gereği) dikkate alınmak ve (bir yandan) bu çocukların ailelerinin ihtiyaçları karşılanırken, (öte yandan da) rehabilitasyonlarını ve sosyal bütünleşmelerini sağlamak suretiyle, derhal ve kapsamlı eyleme geçilmesini gerektirdiğini göz önünde tutarak, ve

Uluslararası Çalışma Konferansı tarafından 1996 yılındaki 83. Oturumunda kabul edilen çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına ilişkin Kararı yeniden hatırlatarak, ve

Çocuk işçiliğinin büyük ölçüde yoksulluktan kaynaklandığını ve uzun-erimli çözümünün, özellikle yoksulluğun azaltılması ve dünya çapında/(evrensel) eğitim yoluyla sosyal ilerlemeyi sağlayacak sürekli ekonomik büyümede yattığını kabul ederek, ve

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesini⁵ yeniden hatırlatarak, ve

Uluslararası Çalışma Konferansı tarafından 1998 yılındaki 86. Oturumunda kabul edilen Çalışmaya İlişkin Temel İlkeler ve Haklar UÇÖ/(ILO) Bildirisini ve buna dair İzleme etkinliklerini yeniden hatırlatarak, ve

En kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinden bazılarının,⁶ özellikle 1930 tarihli Cebri Çalıştırma Hakkında Sözleşme⁷ ve 1956 tarihli Birleşmiş

⁵ “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi” Başlangıç bölümünün altıncı paragrafında göndermesi yapılan “Çocuk Hakları Sözleşmesi” (“CHS”) (“*Convention on the Rights of Child*”), BM Genel Kurulunun 20/11/1989 tarih ve 44/25 sayılı kararıyla kabul edilerek imza, onay ve katılıma açılmış ve 02/09/1990 tarihinde yürürlüğe girmiştir. “CHS”nin Türkçe çevirisine bu derleme içinde yer verilmiştir.

⁶ “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi” Başlangıç bölümünün sekizinci paragrafında geçen “En kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinden bazılarının” (“*some of the worst forms of child labour*”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “Kötü şekillerdeki çocuk işçiliğine” şeklinde ifade edilmiştir.

⁷ “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi” Başlangıç bölümünün sekizinci paragrafında göndermesi yapılan “Cebri Çalıştırma Hakkında Sözleşme” (“*Forced Labour Convention*”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “Zorla Çalışma Sözleşmesi” şeklinde çevrilmiştir. Bu çeviri, orijinal metne uygun gibi gözükmeye karşın şöyle bir sorun söz konusudur. UÇÖ’nün 28/06/1930 tarihli ve No.29 sayılı bu Sözleşmesini Türkiye onaylamıştır. Bu maksatla Türkiye,

Milletler Köleliğinin, Köle Ticaretinin ve Kölelik Benzeri Kurumların ve Uygulamaların Ortadan Kaldırılması Tamamlayıcı/(Ek) Sözleşme olmak üzere, diğer uluslararası belgelerde yer verildiğini yeniden hatırlatarak, ve

Oturum gündeminin dördüncü maddesini oluşturan çocuk işçiliği konusundaki belli bazı önerileri kabul etmeye karar vererek, ve

Bu önerilerin bir uluslararası Sözleşme biçimini alması hususunda kararlı olarak,

Bin dokuz yüz doksan dokuz yılı Haziran ayının işbu on-yedinci günü, “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi, 1999” olarak adlandırılabilir⁸ aşağıdaki Sözleşmeyi kabul etmiştir:

23/01/1998 tarih ve 4333 sayılı “Cebri veya Mecburi Çalıştırma Hakkında 29 Sayılı Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun”u çıkartmıştır, (RG, 27/01/1998, s.23243). Bunun ardından da Bakanlar Kurulunun 25/05/1998 tarih ve 98/11225 sayılı Kararıyla, bu Sözleşmenin onaylanması ve uygulanması kabul edilmiş ve bu Karara ekli olarak da Sözleşmenin Türkçe resmi çevirisi yayınlanmıştır, (RG, 23/06/1998, s.23381). Dolayısıyla, burada göndermesi yapılan 29 sayılı Sözleşme, Türkiye’nin taraf olduğu, Türkçe resmi çevirisi bulunan ve Türk mevzuatının bir parçası haline gelmiş bir belgedir. Bu belgenin Türkçe resmi başlığı “Cebri veya Mecburi Çalıştırma Hakkında Sözleşme” olduğuna göre, burada ele alınan 182 sayılı Sözleşmenin Başlangıç bölümünde göndermesi yapılan 29 sayılı Sözleşmenin başlığı da resmi metne uygun şekilde ifade edilmek gerekir. Anlaşıyor ki, 182 sayılı Sözleşmeyi çeviren yetkili makam, göndermesi yapılan 29 sayılı Sözleşmeye de Türkiye’nin taraf olduğu ve bunun resmi çevirisi bulunduğunu hiç göz önünde tutmamıştır. 28/06/1930 tarihli “**Cebri Çalıştırma Hakkında Sözleşme**”nin tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisine bu derlemede yer verilmiştir.

⁸ “**En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi**” Başlangıç bölümünün sonuncu paragrafında geçen ““En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi, 1999” olarak adlandırılabilir” (“*which may be cited as the Worst Forms of Child Labour Convention, 1999*”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “Kötü Şartlardaki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Önlemler Sözleşmesi, 1999 olarak adlandırılabilir” şeklinde çevrilmiştir. Fark edileceği üzere, Sözleşme başlığına ilişkin kısaltılmış adlandırmanın belirtilen şekilde çevirisi, orijinal metne tamamen aykırıdır. Her şeyden önce burada, Sözleşme başlığına ilişkin bir kısaltma söz konusudur; çeviri ise bunu yansıtmamakta ve tam başlığı tekrarlamaktadır. Kaldı ki, verilen çeviri tam

Madde 1

Bu Sözleşmeyi onaylayan her Üye (Devlet), ivedilik arz eden bir konu olarak, en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin yasaklanmasını ve ortadan kaldırılmasını güvence altına almak üzere derhal ve etkili önlemler alacaktır.

Madde 2

Bu Sözleşmenin amaçları bakımından, “çocuk” terimi, 18 yaşının altındaki bütün kişilere uygulanacaktır.⁹

Madde 3

Bu Sözleşmenin amaçları bakımından, “en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliği” ibaresi aşağıdaki hususları içerir:

- (a) Çocukların satılması ve çocuk ticareti¹⁰, borç yoluyla köle ve kul durumuna getirme¹¹ yahut, silahlı çatışmalarda¹² çocukların

başlık da, orijinal tam başlığa uygun değildir. Bu hususta ayrıca bkz., yukarıda 3 ve 4 numaralı dipnotlarda verdiğimiz açıklamalar.

⁹ “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi” (md.2) hükmünü karşılaştırınız, BM “CHS” (md.1): “Bu Sözleşmenin amaçları bakımından, çocuk hakkında uygulanabilir olan kanun çerçevesinde daha erken yaşta reşit olma söz konusu olmadıkça, on sekiz yaşın altındaki her insan çocuk sayılır.”

¹⁰ “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi” (md.3/a)’da geçen “çocuk satışı ve çocuk ticareti” bağlamında bkz., 30/09/1921 tarihli “Kadın ve Çocuk Ticaretinin Bastırılması Uluslararası Sözleşmesi” ve ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 25/05/2000 tarih ve 54/263 sayılı kararıyla kabul edilen ve 18/01/2002 tarihinde yürürlüğe “Çocuk Hakları Sözleşmesinin, Çocukların Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi Hakkında Seçmeli Protokolü” (“Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children, child prostitution and child pornography”) Başlangıç bölümünün dokuzuncu paragrafı. 1921 tarihli Sözleşme ile 2000 tarihli Protokolün tarafımızdan yapılan Türkçe çevirilerine bu derlemede yer verilmiştir.

¹¹ “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi” (md.3/a)’da geçen “borç yoluyla köle ve kul durumuna getirme” (“debt bondage and serfdom”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “borç karşılığı veya bağımlı olarak çalıştırılması”

kullanılması için cebri/(zorla) ya da zorunlu olarak istihdamları/(silah altına alınmaları) dahil olmak üzere, cebri ya da zorunlu olarak çalıştırma¹³ gibi, her biçimiyle kölelik ya da kölelik benzeri uygulamalar;

(b) Bir çocuğun fahişelik, pornografik materyal üretimi ya da pornografik etkinlikler/(gösteriler) için kullanılması, tedarik edilmesi ya da teklif edilmesi;¹⁴

şeklinde ifade edilmiştir. Bu bentte geçen “kölelik” ve “borç yoluyla kölelik” unsuruyla bağlantılı olarak bkz., 07/09/1956 tarihli “**Köleliğin, Köle Ticaretinin ve Köleliğe Benzer Kurumların ve Uygulamaların Kaldırılması Hakkında Tamamlayıcı Sözleşme**” (md.1) ve (md.7) hükümleri. 1956 tarihli Sözleşmenin tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisine bu derlemede yer verilmiştir.

¹² “**En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi**” (md.3/a)’da geçen “silahlı çatışmalarda” (“*in armed conflict*”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “askeri çatışmalarda” şeklinde ifade edilmiştir. Bu bentte geçen “silahlı çatışmalarda çocuk” unsuruyla ilişkili olarak bkz., BM “**ÇHS**” (md.38) ve ayrıca BM Genel Kurulunun 25/05/2000 tarih ve 54/263 sayılı kararıyla kabul edilen ve 12/02/2002 tarihinde yürürlüğe giren “**Çocuk Hakları Sözleşmesinin, Çocukların Silahlı Çatışmalarda Yer Alması Hakkında Seçmeli Protokolü**” (“*Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflicts*”) Başlangıç bölümünün onuncu paragrafı. “**Silahlı Çatışmada Çocuk Protokolü**”nün tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisine bu derlemede yer verilmiştir.

¹³ “**En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi**” (md.3/a)’da geçen “cebri ya da zorunlu çalıştırma” unsuruyla ilişkili olarak bkz., 25/09/1926 tarihli “**Kölelik Sözleşmesi**” Başlangıç bölümü ile 07/09/1956 tarihli “**Kölelik Ek Sözleşmesi**” ve ayrıca UÇÖ’nün 28/06/1930 tarihli ve 29 sayılı “**Cebri/(Zorla) Çalıştırma Sözleşmesi**” ile özellikle 25/06/1957 tarih ve 105 sayılı “**Cebri/(Zorla) Çalıştırmanın İlgası Sözleşmesi**” Başlangıç bölümünün beşinci paragrafı ve (md.5) hükümleri. Bu dipnotta göndermesi yapılan tüm Sözleşmelerin Türkçe çevirisine bu derlemede yer verilmiştir. 1926 tarihli Sözleşme ile 29 ve 105 sayılı UÇÖ Sözleşmelerinin tarafımızdan yapılan Türkçe çevirilerine bu derlemede yer verilmiştir.

¹⁴ “**En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi**” (md.3/b) hükmündeki “çocuk fahişeliği ve pornografide kullanılmaları” unsuru bağlamında bkz., 18/05/1904 tarihli “**Beyaz Köle Ticaretinin Bastırılması Uluslararası Anlaşması**”, 04/05/1910 tarihli “**Beyaz Köle Ticaretinin Bastırılması Uluslararası Sözleşmesi**”, 02/12/1949 tarihli “**İnsan Ticaretinin ve Başkalarının Fahişeliğinin Sömürülmesinin Bastırılması Sözleşmesi**” (md.1-5) hükümleri, 25/05/2000 tarihli “**Çocuk Satışı Protokolü**”nün tümü ve özellikle (md.1 ve 2) hükümleri ve ayrıca, 07/11/1967 tarihli “**Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Ortadan**

(c) Bir çocuğun, özellikle ilgili uluslararası andlaşmalarda tanımlandığı şekliyle uyuşturucu maddelerin üretiminde ve ticaretinde olmak üzere, yasadışı faaliyetlerde kullanılması, tedarik edilmesi ya da teklif edilmesi;

(d) Niteliği yahut yerine getirildiği koşullar bakımından, çocukların sağlığına, güvenliğine ya da ahlakına zarar verme olasılığı bulunan iş/(çalışma).¹⁵

Madde 4

1. Madde 3(d)'de anılan çalıştırma türleri, ulusal kanunlar ya da (diğer/alt) düzenlemeler¹⁶ yahut yetkili makam tarafından, ilgili işveren ve işçi örgütleriyle istişarede bulunulduktan sonra, özellikle 1999 tarihli En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Hakkında Tavsiye Kararının 3. ve 4. paragrafları olmak üzere, ilgili uluslararası standartlar dikkate alınarak belirlenecektir.

2. Yetkili makam, ilgili işveren ve işçi örgütleriyle istişarede bulunulduktan sonra, bu şekilde belirlenmiş olan çalışma türlerinin nerelerde bulunduğunu tespit edecektir.

3. Bu Maddenin paragraf 1 hükmü çerçevesinde belirlenen çalışma türlerine dair liste, ilgili işveren ve işçi örgütleriyle istişarede bulunularak, periyodik olarak incelenecek/(gözden geçirilecek) ve gereklikçe yenilenecektir.

Kaldırılması Hakkında Bildiri" (md.2/b) ve (md.8) hükümleri. Bu dipnotta anılan tüm Sözleşme ve Bildirilerin tarafımızdan yapılan Türkçe çevirilerine bu derlemede yer verilmiştir.

¹⁵ "En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi" (md.3/d) bendinde geçen "çocukların sağlığına, güvenliğine ya da ahlakına zarar verme olasılığı bulunan iş/(çalışma)" ("*is likely to harm the health, safety or morals of children*") ibaresi, Türkçe resmi çeviride "çocukların sağlık, güvenlik veya ahlaki gelişimleri açısından zararlı olan işi" şeklinde çevrilmiştir. Çevirideki "gelişim" sözcüğü fazladan eklenmiştir ve "zararlı olan" ifadesi "zarar verme olasılığı bulunan" olmalıdır.

¹⁶ "En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi" (md.4/1)'de geçen "ulusal kanunlar ya da (diğer/alt) düzenlemeler" ("*national laws or regulations*") ibaresi, Türkçe resmi çeviride "ulusal mevzuat veya düzenlemeler" şeklinde ifade edilmiştir.

Madde 5

Her Üye (Devlet), işveren ve işçi örgütleriyle istişarede bulunduktan sonra, bu Sözleşmeye işlerlik kazandıran hükümlerin uygulanmasını takip edecek uygun mekanizmaları kuracak ya da görevlendirecektir.

Madde 6

1. Her Üye, en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin öncelik arz eden bir husus olarak ortadan kaldırılmasına yönelik eylem programlarını oluşturacak ve uygulayacaktır.

2. Bu tür eylem programları, ilgili kamu/(hükümet) kurumları ve işveren ve işçi örgütleriyle istişarede bulunularak, (ve) uygun olduğu takdirde ilgili diğer grupların görüşleri de dikkate alınarak oluşturulacak ve uygulanacaktır.

Madde 7

1. Her Üye, bu Sözleşmeye işlerlik kazandıran hükümlerin etkin biçimde uygulanmasını ve yerine getirilmesini temin etmek üzere, ceza yaptırımları yahut, uygun olduğu takdirde, başkaca yaptırımlar öngörülmesi ve uygulanması dahil, gerekli bütün önlemleri alacaktır.

2. Her Üye, çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasında eğitimin önemini dikkate alarak:

- (a) Çocukların, en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğine maruz bırakılmalarını/(dahil edilmelerini) önlemek;
- (b) Çocukların, en kötü biçimlerindeki çocuk işçiliğinden uzaklaştırılmaları ve rehabilitasyonları ve sosyal uyumları için gerekli ve uygun doğrudan yardımı sağlamak;
- (c) Bütün çocukların en kötü biçimlerindeki çocuk işçiliğinden uzaklaştırılmaları için, ücretsiz temel eğitim, ve, mümkün ve uygun olduğu takdirde, mesleki eğitim görmelerini temin etmek;
- (d) Özel risk/(tehlike) altında bulunan çocukları tespit etmek ve bunlara ulaşmak; ve
- (e) Kız çocukların özel durumunu göz önünde bulundurmak üzere, etkili ve (belli) zamanla-bağlı önlemleri alacaktır.

3. Her Üye, bu Sözleşmeye işlerlik kazandıran hükümlerin uygulanmasından sorumlu yetkili makamı belirleyecektir.¹⁷

Madde 8

Üyeler/(Üye Devletler), sosyal ve ekonomik kalkınmanın, yoksulluğun ortadan kaldırılması programlarının ve evrensel eğitimin desteklenmesi dahil, uluslararası işbirliği ve/veya yardımlaşmanın artırılması yoluyla, bu Sözleşme hükümlerine işlerlik kazandırılmasında birbirlerine yardımcı olmak üzere uygun/(gerekli) önlemleri alacaklardır.

Madde 9

Bu Sözleşmenin resmi/(usulüne uygun) onay belgeleri,¹⁸ tescil edilmesi/(sicile kaydedilmesi) için, Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne iletilecektir.

Madde 10

1. Bu Sözleşme sadece, onay belgeleri Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü tarafından tescil edilmiş bulunan Uluslararası Çalışma Örgütü Üyeleri bakımından bağlayıcı olacaktır.
2. Bu Sözleşme, iki Üyenin onay belgelerinin Genel Müdür tarafından tescil edilmiş olduğu tarihten 12 ay sonra yürürlüğe girecektir.

¹⁷ “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi” (md.7/3)’ün “Her Üye, bu Sözleşmeye işlerlik kazandıran hükümlerin uygulanmasından sorumlu yetkili makamı belirleyecektir” (“*Each Member shall designate the competent authority responsible for the implementation of the provisions giving effect to this Convention*”) hükmü, Türkçe resmi çeviride “Her üye, yürürlüğe konan bu sözleşme hükümlerini uygulamak için sorumlu olan yetkili makamı belirler” şeklinde ifade edilmiştir.

¹⁸ “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi” (md.9)’da geçen “Bu Sözleşmenin resmi/(usulüne uygun) onay belgeleri” (“*The formal ratifications of this Convention*”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “Bu sözleşmenin kesin onama belgeleri” şeklinde ifade edilmiştir. Bu çevirideki “kesin” sözcüğü isabetli gözükmemektedir. Öte yanda, “onay” ya da “onaylama” sözcüğünün “onama” şeklinde çevrilmesi de, bu terimin Türkçe hukuk dilindeki yerleşik kullanımıyla bağdaşmamaktadır.

3. Bunun/(yürürlüğe girmesinin) ardından, bu Sözleşme onaylayan herhangi bir Üye bakımından, kendi onay belgesinin sicile kaydedilmiş olduğu tarihten 12 ay sonra yürürlüğe girecektir.¹⁹

Madde 11

1. Bu Sözleşmeyi onaylamış bulunan bir Üye, Sözleşmenin ilk yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on yıllık bir sürenin bitmesinden sonra, tescil edilmesi için Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne iletilecek bir işlemde bulunmak suretiyle, işbu Sözleşmeyle bağlı oluşunu feshedebilir. Böyle bir fesih, feshin tescil tarihinden itibaren bir yıl geçmedikçe işlerlik kazanmayacaktır/(geçerli olmayacaktır).²⁰

2. Bu Sözleşmeyi onaylamış bulunan ve bir üstteki paragrafta anılan on yıllık sürenin bitmesinin ardından bir yıl içinde²¹ bu Maddede öngörülen fesih hakkını kullanmayan her Üye, bir başka/(yeniden) on yıllık süre için hukuken bağlı duruma gelecektir ve, bundan sonra, bu Sözleşmeyle bağlı oluşunu her on yıllık dönemin bitiminde bu Maddede öngörülen hükümler çerçevesinde feshedebilir.

¹⁹ “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi” (md.10/3)’ün “Bunun/(yürürlüğe girmesinin) ardından, bu Sözleşme onaylayan herhangi bir Üye bakımından, kendi onay belgesinin sicile kaydedilmiş olduğu tarihten on-iki ay sonra yürürlüğe girecektir” (“*Thereafter, this Convention shall come into force for any Member 12 months after the date on which its ratification has been registered*”) hükmü, Türkçe resmi çeviride “Bu Sözleşme, onaylayan her üye için, onama belgesinin tescil edildiği tarihten 12 ay sonra yürürlüğe girer” şeklinde çevrilmiştir. Görüldüğü gibi, resmi çeviride, cümlemin başındaki “Bunun ardından”, yani “Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra” ibaresi atlanmıştır.

²⁰ “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi” (md.11/1)’in ikinci cümlesi “Böyle bir fesih, feshin tescil tarihinden itibaren bir yıl geçmedikçe işlerlik kazanmayacaktır/(geçerli olmayacaktır)” (“*Such denunciation shall not take effect until one year after the date on which it is registered*”) hükmü, Türkçe resmi çeviride “Bu fesih kayıt tarihinden bir yıl sonra geçerli olacaktır” şeklinde ifade edilmiştir.

²¹ “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi” (md.11/2)’de geçen “on yıllık sürenin bitmesinin ardından bir yıl içinde” (“*within the year following the expiration of the period of ten years*”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “on yıllık sürenin bitiminden itibaren bir yıl süresince” şeklinde çevrilmiştir.

Madde 12

1. Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, Uluslararası Çalışma Örgütünün bütün üyelerine, Örgüt Üyeleri tarafından iletilmiş bütün onaylamaların ve fesih işlemlerinin tescil edildiğine dair bildirimde bulunacaktır.²²

2. Genel Müdür, kendisine iletilen ikinci onay belgesinin tescil edildiğine dair Örgüt Üyelerine bildirimde bulunurken, bu Sözleşmenin yürürlüğe gireceği tarih hakkında Örgüt Üyelerinin dikkatini çekecektir.

Madde 13

Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, yukarıdaki Maddelerin hükümlerine uygun olarak tescil etmiş bulunduğu bütün onaylamalara ve fesih işlemlerine ilişkin tam bilgileri, Birleşmiş Milletler Şartı Madde 102 uyarınca tescil edilmek üzere Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine iletacaktır.²³

²² “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi” (md.12/1) hükmünün orijinali şöyledir: “*The Director-General of the International Labour Office shall notify all Members of the International Labour Organisation of the registration of all ratifications and acts of denunciation communicated by the Members of the Organisation.*” Bu hükmün Türkçe resmi çevirisi ise şöyledir: “Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, Uluslararası Çalışma Örgütü üyeleri tarafından kendisine bildirilen, bütün onama ve fesihlerin tescil edildiğini Uluslararası Çalışma Örgütü’nün bütün üyelerine duyurur.”

²³ “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi” (md.13)’de göndermesi yapılan “Birleşmiş Milletler Şartı” (md.102) hükmü şöyledir:

“Madde 102

1. İşbu Şartın yürürlüğe girmesinden sonra Birleşmiş Milletlerin herhangi bir Üyesi tarafından akdedilen her andlaşma ya da uluslararası anlaşma, mümkün olan en kısa zamanda Sekreterliğe tescil edilecek ve Sekreterlikçe yayınlanacaktır.

2. İşbu Maddenin birinci paragrafı hükümlerine uygun olarak tescil edilmemiş olan bu tür herhangi bir andlaşma ya da uluslararası anlaşmanın taraflarından hiçbirisi, Birleşmiş Milletlerin herhangi bir organı önünde anılan andlaşma ya da anlaşmayı ileri süremez.”

Madde 14

Uluslararası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu, gerekli görebileceği her zaman bu Sözleşmenin uygulanması hakkındaki bir raporu Genel Konferansa sunacaktır ve bu Sözleşmenin tamamen veya kısmen değiştirilmesi meselesinin Konferans gündemine alınmasının arzuya şayan/(gerekli) olup olmadığı hususunu inceleyecektir.²⁴

Madde 15

1. Konferansın işbu Sözleşmeyi tamamen ya da kısmen değiştiren yeni bir Sözleşme kabul ettiği ve yeni Sözleşme de aksini öngörmediği takdirde:

- a) Değişiklik yapan yeni Sözleşmenin bir Üye tarafından onaylanması, yukarıdaki 11. Madde hükümleri dikkate alınmaksızın, değişiklik yapan Sözleşmenin yürürlüğe girmesi koşuluyla ve yürürlüğe gireceği tarihte, işbu Sözleşmenin kendiliğinden/(*ipso jure*) derhal feshi sonucunu doğuracaktır.²⁵
- b) Değişiklik yapan yeni Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren işbu Sözleşmenin Üyeler tarafından onaylanmaya açık bulundurulması sona erecektir.

2. İşbu Sözleşmeyi onaylayan ve fakat değişiklik yapan Sözleşmeyi onaylamamış bulunan Üyeler bakımından işbu Sözleşme, her halükarda mevcut biçim ve içeriği ile yürürlükte kalmaya devam edecektir.

²⁴ “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi” (md.14)’te geçen “bu Sözleşmenin tamamen veya kısmen değiştirilmesi meselesinin Konferans gündemine alınmasının arzuya şayan/(gerekli) olup olmadığı hususunu inceleyecektir” (“*shall examine the desirability of placing on the agenda of the Conference the question of its revision in whole or in part*”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “sözleşmenin tamamen veya kısmen değiştirilmesi konusunun Konferans gündemine alınması isteğini inceler” şeklinde ifade edilmiştir.

²⁵ “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi” (md.15/1,a)’da geçen “işbu Sözleşmenin kendiliğinden/(*ipso jure*) derhal feshi sonucunu doğuracaktır” (“*shall ipso jure involve the immediate denunciation of this Convention*”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “bu sözleşmenin hemen feshini gerektirir” şeklinde ifade edilmiştir.

Madde 16

Bu Sözleşmenin Fransızca ve İngilizce metinleri eşit derecede geçerlidir.²⁶

²⁶ “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi” (md.16)’da geçen “eşit derecede geçerlidir” (“*are equally authoritative*”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “aynı şekilde geçerlidir” şeklinde ifade edilmiştir.

